

ISSN:1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy
2011, Volume: 6, Number: 3, Article Number:1B0028

MEDICAL SCIENCES

Received: April 2011

Accepted: July 2011

Series : 1B

ISSN : 1308-7312

© 2010 www.newwsa.com

Neslihan Özdemir

Murat Bayezit

Serap Yalçın

Kafkas University

neslihanozdemir40@gmail.com

Kars-Turkey

**ANTİBİYOTİK KULLANIMI KONUSUNDA 0-6 YAŞ GRUBU ÇOCUKLARI OLAN ANNELERİN BİLGİ
TUTUM VE DAVRANIŞLARI: ERZURUM İLİ PASINLER İLÇESİ ARAŞTIRMA ÖRNEĞİ**

ÖZET

Bu araştırma, antibiyotik önerilen 0-6 yaşlar arasındaki çocuklarda annelerin ilaç kullanım ilkelerine uyma durumlarını saptamak amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla Erzurum ili Pasinler ilçesinde 0-6 yaş grubu çocukları bulunan anneler seçilmiş ve örneklemin büyüklüğü 57 anne ile sınırlı kalmıştır. Verilerin toplanmasında antibiyotik önerilen 0-6 yaşlar arasındaki çocuklarda annelerin ilaç kullanım ilkelerine uyma durumlarını saptamak amacıyla hazırlanmış olan anket formu kullanılmıştır. Anketler 0-6 yaş grubu çocuklarının olduğu tespit edilen annelerin evlerine gidilerek uygulanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde ise yüzdeler testi ve korelasyon analizi yapılmıştır. Verilerin değerlendirilmesi sonucunda annelerin bir kısmının antibiyotik kullanımı ile ilgili bilgi düzeylerinin yetersiz olmasının antibiyotik kullanımındaki tutum ve davranışlarını olumsuz yönde etkilediği belirlenmiştir. Araştırma kapsamına giren bir kısım annenin ise, antibiyotik kullanımında bilinçli tutum ve davranış göstermedikleri belirlenmiştir. Sonuç olarak; araştırmada elde edilen bulgulara yönelik uygun öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Antibiyotik, Antibiyotik Kullanımı, Çocuk, Yaş, Anne

**KNOWLEDGE, ATTITUDE AND BEHAVIOUR OF MOTHERS HAVING CHILD IN THE AGE GROUP OF
0 TO 6 YEARS ABOUT THE USAGE OF ANTIBIOTICS: A CASE STUDY FOR IN PASINLER
DISTRICT OF ERZURUM PROVINCE**

ABSTRACT

This research was conducted as a descriptive study to determine the behaviours of the mothers with respect to the proper use of antibiotics for their children at 0-6 years of age. For this purpose, the mothers who had children of 0-6 year-old in Pasinler (Erzurum, Turkey) were chosen, and the number of the mothers included in the study was limited with 57. In collecting the data a questionnaire was used to find out if the mothers obeyed the principles in using antibiotic prescribed for their 0-6 year-old children. The forms were completed in their own house of the mothers. The results were evaluated with the percentage, and correlations tests were used. The results that were obtained from the data indicated that some mothers had not enough knowledge about using antibiotic drugs, so their attitudes and behaviours related to this topic were wrong. It was determined that some mothers participating in this study did not show conscious attitudes and behaviours about using antibiotic drugs. Considering the results, the appropriate recommendations have been made.

Keywords: Antibiotic, Antibiotic Usage, Child, Age, Mother

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Antimikrobiyal ilaçlar arasında önemli bir yere sahip olan antibiyotikler, çeşitli mikroorganizma ve bitki türleri tarafından sentezlenen kimyasal maddelerdir [1]. Dünyanın pek çok ülkesinde olduğu gibi Türkiye’de de antibiyotikler tedavi amaçlı en çok tüketilen ilaçlar arasında yer almaktadır [2]. Tedavi amaçlı birçok antibiyotik kullanılmasına rağmen antibiyotiklerin seçiminde ve kullanımında güçlüklerle karşılaşmakta ve antibiyotiklerin bilinçsiz kullanımı ile yeni antibiyotiklere ihtiyaç duyulmaktadır [3 ve 4]. Eğitim, ekonomik koşullar gibi birçok etken antibiyotik kullanımını büyük ölçüde etkilemektedir. Eğitimi ve ekonomik durumu düşük anneler evde bulunan ilaçları ileride kullanabilme ve uygun olmayan koşullarda muhafaza edebilmektedir. Ayrıca kullanım hataları antibiyotiklerin etkinliğini azaltmakla birlikte, kişilerde özellikle yaşlı ve çocuklarda yaşamı tehdit edecek düzeyde hasarlara neden olabilmektedir [1, 5 ve 6]. Reçetesiz ilaç alımındaki kolaylık da antibiyotiklerin bilinçsiz bir şekilde tüketimini arttırmaktadır [7].

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Çalışmamızda Erzurum ili Pasinler ilçesinde 0-6 yaş grubunda çocukları olan ve çocuklarına antibiyotik önerilen annelere anket uygulanarak çocuklarında antibiyotiklerin kullanılması ve uygulamalara dikkat edilip edilmediklerini belirlemek amacıyla tanımlayıcı bir araştırma yapılmıştır. Bu araştırma ile antibiyotik önerilen 0-6 yaş arasındaki çocuğa sahip annelerin ilaç kullanım ilkelerine uyup uymama durumlarının araştırılması amaçlanmıştır.

3. DENEYSEL YÖNTEM (EXPERIMENTAL METHOD)

Çalışmamız Erzurum ili Pasinler ilçesi Aile Sağlığı Merkezindeki Aile Hekimliğine bağlı olan hastalar üzerinde yapılmış bir anket çalışmasıdır. Anket sorularının hazırlanmasında Çavdaroğlu’ nun “Antibiyotik önerilen 0-6 yaşlar arasındaki çocuklarda annelerin ilaç kullanım ilkelerine uyma durumları” adlı yüksek lisans tezinden yararlanılmıştır [8]. Çalışma grubunu Pasinler Aile Sağlığı Merkezine 0-6 yaş arasındaki çocuğunu, muayene ettirmek için gelen anne ve çocukları oluşturmaktadır. Kasım 2008 - Temmuz 2009 ayına kadar Pasinler Aile Sağlığı Merkezine 0-6 yaşları arasında 574 anne çocuğunu muayeneye getirmiş ve bu grubun %10’unu temsil edecek 57 anne çalışmaya katılmıştır. Çalışmaya alınacak annelerin adresleri tespit edilerek evlerine gidilmiş ve anket uygulanmıştır. Oluşturulan anketler öncelikle 0-6 yaş gurubu çocuğu olan 5 anneye ön uygulama yapılarak denetlenmiştir. Ön uygulama sonrası antibiyotiklere ilişkin sorulardan bazıları gerekli düzeltmelerden sonra yeniden hazırlanmıştır. Ankette yer alan soru ve ifadelerin işlediği görülmüş ve gerçek uygulamaya geçilmiştir. Verilerin toplanmasında iki kaynaktan yararlanılmıştır.

Aile Sağlığı Merkezinde her çocuk için açılan ve hekim tarafından kaydedilen dosyadan elde edilen veriler ve örnekleme alınan annelerden edinilen veriler araştırmanın veri kaynaklarıdır. Dosyadan hastanın adı, adresi ve önerilen ilaçlar vb. bilgiler alınmıştır. Anket soruları anneye ve çocuğa ilişkin tanıtıcı bilgileri; antibiyotik kullanımında annenin antibiyotik kullanım ilkelerine uyma durumlarını kapsamaktadır. Annelerin, 0-6 yaş grubundaki çocuklarına önerilen antibiyotik kullanım ilkelerine uyma durumları annelerin yaşı, eğitim durumları, çocuk sayısına, hastalığı ve cinsiyetine, önerilen tedavinin özelliklerine, ailenin sosyal güvence durumuna göre değerlendirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde, SPSS (15.0) paket programı kullanılarak antibiyotik kullanım ilkelerine uyma durumunun

bağımsız değişkenlerle karşılaştırılmasında yüzdeler ve aralarındaki ilişkiyi gösteren korelasyon testleri uygulanmıştır.

4. BULGULAR VE TARTISMA (FINDINGS AND DISCUSSIONS)

Erzurum ili Pasinler ilçesinde 0-6 yaş grubunda çocuğu bulunan 57 anneye uygulanan ankete göre; annelerin sahip olduğu demografik veriler Tablo 1 de verilmiştir. Araştırmaya göre; 0-6 yaş grubunda çocukları olan anneler en çok 25-30 yaşları arasındadır. Anket uygulanan kişilerden elde edilen verilere göre 0-6 yaş grubunda çocuğu olan anneler 23 kişi (%40,4) ile en çok ilkökul mezunlarından oluşmaktadır. Anket uygulanan gruba sosyal güvencelerinin olup olmadığı sorulduğunda; 46 kişi (%80,7) sosyal güvencelerinin olduğunu, 11 kişi ise (%19,3) sosyal güvencelerinin olmadığını belirtmiştir. İlaçları uygun yerde muhafaza edip etmedikleri sorulduğunda; 53 kişi (%93) uygun bir yerde muhafaza etmediğini belirtmiş; 4 kişi ise (%7) ilaçları uygun bir yerde muhafaza etmediklerini belirtmiştir. Anket uygulanan annelere çocuklarına verdikleri ilaçların, özellikle de antibiyotiklerin, son kullanım tarihine dikkat edip etmedikleri sorulduğunda annelerden 42 kişi (%73,7) her zaman dikkat ettiğini, 7 kişi (%12,3) ara sıra dikkat ettiğini, 8 kişi ise (%14) hiç dikkat etmediğini belirtmiştir. Anket uygulanan annelere çocuklarına antibiyotik kullanmadan önce ilacın prospektüsünü inceleyip incelediklerini sorulduğunda 41 kişi (%71,9) prospektüsü incelediklerini, 7 kişi (%12,3) ara sıra incelediklerini, 9 kişi ise (%15,8) incelemediğini belirtmiştir. Çocuklarında antibiyotiği kullanma nedenlerinin neler olduğu sorulduğunda; 9 kişi (%15,8) çocuğun ağrısını azaltmak için, 10 kişi (%17,5) çocuğun ateşini düşürmek için, 2 kişi (%3,5) çocuğun halsizliğini azaltmak için, 5 kişi (%8,8) nezle ya da gripini gidermek için, 16 kişi (%28,1) bütün bu sorunları gidermek için, 15 kişi ise (%26,3) diğer nedenler için antibiyotik kullandıkları tespit edilmiştir. Anket uygulanan kişilerde çocuklarında antibiyotik kullanırken ilacı kimlerin bilgi ve önerisi dahilinde kullandıkları sorulmuş ve aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir. Araştırmaya katılan 48 kişi (%84,2) ilacı doktor tavsiyesine göre, 4 kişi (%7) evdeki büyüklerin tavsiyesine göre, 2 kişi (%3,5) çevrenin tavsiyesine göre, 1 kişi (%1,8) basın - yayın organlarından öğrenilen bilgilere göre, 2 kişi ise (%3,5) diğer faktörlere göre çocuklarında antibiyotiği kullandıkları tespit edilmiştir.

Anket uygulanan kişilere çocuklarında antibiyotiği kullanırken doktorun reçete belirttiği şekilde ve dozda ya da rastgele zamanda verip vermedikleri sorulmuştur. Buna göre 50 anne (%87,7) doktorun reçetede belirttiği şekilde, 1 anne (%1,8) prospektüsünde yazıldığı şekilde, 2 anne (%3,5) kendi bilgi ve tecrübeleri doğrultusunda, 4 anne ise (%7) diğer şekillerde çocuklarında antibiyotiği kullandıkları tespit edilmiştir. Anket uygulanan kişilere antibiyotiklerin 0-6 yaş grubundaki çocuklara etki düzeylerinin neler olduğu sorulduğunda 40 kişi (%70,2) çok etkili olduğunu, 2 kişi (%3,5) etkili olmadığını, 15 kişi (%26,3) biraz etkili olduğunu belirtmiştir. 0-6 yaş grubu çocuklarına antibiyotik önerilen annelere penisilin alerjisi hakkında bilgilerinin olup olmadığı sorulduğunda 20 kişi (%35,1) bilgisinin olduğunu, 37 kişi (%64,9) bilgisinin olmadığını belirtmiştir. Annelere çocuklarında antibiyotik kullandıktan sonra herhangi bir yan etki olduğunda ne yaptıkları sorulduğunda 40 kişi (%70,2) doktora başvurduğunu, 1 kişi (%1,8) antibiyotiği kullanmaya devam ettiğini, 16 kişi (%28,1) antibiyotik kullanmayı bıraktığını belirtmiştir. Anket uygulanan kişilere çocuklarında antibiyotiğin kullanılma süresinin ne kadar olduğu sorulduğunda; 10 kişi (%17,5) antibiyotik bitene kadar, 12 kişi (%21,1) çocuğun şikayeti bitene kadar, 33 kişi (%57,9)

doktorun tavsiye ettiği süre kadar, 2 kişi ise (%3,5) diğer sürelerde antibiyotiği çocuklarında kullandıklarını belirtmiştir. Anket uygulanan kişilere antibiyotik kullanıldıktan sonra çocuklarını hekim kontrolüne götürüp götürmedikleri sorulduğunda 26 kişi (%45,6) hekim kontrolüne götürdüklerini, 31 kişi ise (%54,4) hekim kontrolüne götürmediklerini belirtmiştir.

Anket uygulanan kişilere antibiyotiğin başka ilaçlarla etkileşime girip girmediğini bilip bilmedikleri sorulduğunda 20 kişi (%35,1) etkileşime girdiğini, 37 kişi (%64,9) girmediğini belirtmiştir. Anket uygulanan kişilere gereksiz antibiyotik kullanımının çocuğa etkilerinin neler olabileceği sorulduğunda şu sonuçlar elde edilmiştir. 18 kişi (%31,6) vücut antibiyotiklere karşı direnç geliştirebilir, 16 kişi (%28,1) iyileşme süreci gecikebilir, 4 kişi (%7) hiçbir şey olmaz, 19 kişi ise (%33,3) bir fikrim yok şeklinde cevaplar vermiştir. Annelere çocuklarında antibiyotik yerine şifalı bitkileri kullanıp kullanmadıkları sorulduğunda 4 kişi (%7) kullandıklarını, 53 kişi ise (%93) kullanmadıklarını belirtmiştir. Bilinçsiz ya da aşırı dozda antibiyotik kullanımının ileride çocuklarda görülebilecek hasarlar hakkında bilgilerinin olup olmadığı sorulduğunda; 24 kişi (%42,1) bilgisinin olduğunu, 33 kişi ise (%57,9) bilgisinin olmadığını belirtmiştir. Antibiyotiğin çocuklara hekim tarafından, kan ve idrar testi gibi testler yapıldıktan sonra mı, yoksa hiçbir test yapılmadan genel muayene sonrası mı verilip verilmediği sorulduğunda; 21 kişi (%36,8) test yapıldıktan sonra verildiğini, 36 kişi ise (%63,2) test yapılmadan verildiğini belirtmiştir. Annelere evdeki artmış antibiyotikleri diğer çocuklarında kullanıp kullanmadıkları sorulduğunda; 8 kişi (%14) kullandıklarını 42 kişi (%73,7) kullanmadıklarını, 7 kişi ise (%12,3) bazen kullandıklarını belirtmiştir. Anket uygulanan kişilere çocuklarına hekim tarafından önerilen antibiyotiği eczaneden zamanında alıp almadıkları sorulduğunda; 52 kişi (%91,2) antibiyotiği doktorun yazdığı gün aldığını, 5 kişi ise (%8,8) antibiyotiği ertesi gün aldığını belirtmiştir. Antibiyotiği doktorun önerdiği miktarda çocuklarına verip vermedikleri sorusuna ise 55 anne (%96,5) doktorun önerdiği miktarda verdiğini, 2 anne ise (%3,5) doktorun önerisi dışında verdiğini belirtmiştir. Annelere antibiyotiği tam zamanında verip vermedikleri sorulduğunda ise 49 kişi (%86) tam saatinde verdiğini, 8 kişi ise (%14) tam saatinde vermediğini belirtmiştir.

Tablo 1. Annelerin yaş, eğitim durumu, meslek, sosyal güvence, aylık gelir ve çocuk sayısına göre dağılımları
(Table 1. The distribution of mothers according to the age, educational status, social insurance, monthly income and number of children ever born)

Sosyodemografik Veriler	n	% Değeri
Anne yaş		
15-20	1	1.8
20-25	8	14
25-30	25	43.9
30-35	13	22.8
>35	10	17.5
Eğitim Durumu		
Okur yazar değil	1	1.8
İlkokul mezunu	23	40.4
Ortaokul mezunu	9	15.8
Lise mezunu	12	21.1
Yüksekokul mezunu	6	10.5
Fakülte mezunu	6	10.5
Meslek		
Çalışan	12	78.9
Çalışmayan	45	21.1
Sosyal güvence		
Sosyal güvence var	46	80.7
Sosyal güvence yok	11	19.3
Aylık Gelir		
500 ve <	14	24.6
500-1000	13	22.8
1000-1500	14	24.6
1500 ve >	16	28.1
Çocuk Sayısı		
1	18	31.6
2	22	38.6
3	7	12.3
4	5	8.8
5 ve >	5	8.8
Toplam	57	100

Annelerin eğitim durumu çeşitli parametrelerle ilişkilendirilmiş ve istatistiksel olarak değerlendirilerek, sonuçlar Tablo 2' de verilmiştir.

Tablo 2. Annenin eğitim durumu ile incelenen özellikler arasındaki korelasyon
(Table 2. The correlation between the education status of mothers and investigated parameters)

	p
Çocukların Sayısı	,034*
İlaçların Son Kullanım Tarihine Dikkat Edilmesi	,040*
Annenin Penisilin Alerjisi Hakkında Bilgisinin Olması	,022*
Antibiyotiğin Başka ilaçlarla Etkileşime Girip Girmediğinin Bilinmesi	,003*
Gereksiz Antibiyotik Kullanımının Çocuğa Etkilerinin Neler Olabildiği	,001*
Gebe ve Bebek Emziren Annelerin Antibiyotik Kullanılması	,017*
Ailenin Toplam Aylık Geliri	,000*

*P < 0.05 , **P < 0.01

Çalışmamızda 0-6 yaş grubu çocukların annelerinin %40,4'ünün ilkökul mezunu olduğu ve yalnızca %1,8'inin okur-yazar olmadığı belirlenmiştir. Annelerin %82,5'inin doğurgan çağda (15-35 yaş arası) olmasına karşın %29,9'unun 3 veya daha fazla sayıda çocuk sahibi oldukları dikkati çekmektedir. %80,7'sinin sosyal güvencesi bulunmakta, %19,3'ünün sosyal güvencesi bulunmamaktadır. %20'ye yakın kişinin sosyal güvencesinin bulunmaması endişe vericidir.

Toplam aylık geliri 500 TL ve altında ve 500-1000 TL arası olan aileler %47,4'dür. Antibiyotiğin doktor tarafından reçetelendirildiği gün satın alan ailelerin oranı %91,2 dir. Sonuç olarak; annelerin ekonomik güçlülere rağmen önerilen antibiyotiği satın aldıkları söylenebilir. Araştırmada annelerin %73,7'sinin evdeki artmış antibiyotikleri diğer çocuklarında kullanmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışma grubundaki 57 anneden 50'sinin doktorun reçetede belirttiği şekilde antibiyotiğin dozajına ve zamanına dikkat ettikleri saptanmıştır. Ayrıca annelerin %86'sının antibiyotiği tam saatinde çocuğuna verdiği belirlenmiştir. Çocuklara önerilmiş olan antibiyotiğin belirli bir zamanda tüketilmesi gerekmektedir. Gereğinden uzun süre antibiyotik kullanılması, antibiyotiğe dirençli olan bazı bakterilerin üremesini önlemediği gibi çoğalmalarına neden olmaktadır [5 ve 9].

Çalanğu [10]'ya göre antibiyotikler bilinçsizce kullanılan ilaçların başında yer almakta ve bunlar ağrı kesici, ateş düşürücü olarak da kullanılmaktadır. Soğuk algınlığı, kırıklık, halsizlik gibi şikayetleri olan hastalar, doktora danışmadan eczanelerden antibiyotik satın almakta ve ilacı bir ya da iki gün kullanıp bırakmaktadırlar. Bu durum, hem hastalığın klinik tablosunu değiştirmekte hem de tanıyı güçleştirmektedir. Çalışmamızda araştırma kapsamına alınan annelerin %57,9'unun bilinçsiz ve aşırı antibiyotik kullanımının çocuğa olumsuz etkilerini bilmedikleri görülmektedir. Antibiyotik kullanım miktarı ve zamanına dikkat edilmesi, bilinçli antibiyotik kullanımının birinci kuralıdır. Antibiyotiklerin gereğinden kısa süre kullanılması enfeksiyon tekrarı ve antibiyotiğe karşı direnç oluşması riskini ortaya çıkarmaktadır. Araştırmada annelerin %31,6'sının gereksiz antibiyotik kullanımının, çocukta antibiyotiğe karşı direnç geliştirebileceği, %28,1'inin iyileşme sürecinin gecikebileceği bilgisine sahip oldukları belirlenmiştir. Annelerin %40,3'ünün bu konuda yeterli bilgiye sahip olmaması antibiyotik kullanımındaki kullanım ilkelerine [doğru kişi, doğru doz, doğru ilaç, doğru zaman, doğru yol] uyan annelerin oranını gösteren sonuç ile çelişkili görülmektedir. Araştırma kapsamına alınan annelerin %57,9'unun doktorun tavsiye

ettiği sürede bitirdikleri saptanmıştır. Bu bulgulardan annelerin antibiyotik kullanımı ile ilgili bilgi düzeylerinin yüksek olmamasının antibiyotik kullanımındaki tutum ve davranışlarını olumsuz yönde etkilediği sonucuna varılabilir.

Antibiyotikler serin, kuru, ışıktan uzak bir yerde saklanmalıdır [11]. Antibiyotik grubu ilaçlarla yapılan tedavinin etkinliği kullanım ilkelerine uyulmasına bağlıdır. Kullanım hataları antibiyotiklerin etkinliğini azaltır, çocuklarda yaşamı tehdit edecek düzeyde enfeksiyon gelişmesine neden olabilir [5, 6 ve 1]. Antibiyotiklerin saklandığı yer incelendiğinde annelerin %93'ünün ilaçları uygun yerlerde muhafaza ettikleri saptanmıştır. Uygun yerlerde ve şartlarda saklanan antibiyotikleri, annelerin %15,8'i çocukta ağrısını azaltmak, %17,5'i ateşini düşürmek, %3,5'i halsizliğini azaltmak, %8,8'i ise nezlesini ya da gribini gidermek amacıyla kullandıkları görülmektedir. Doğru ilaç ilkesine uyan bir diğer bulgu annelerin doktor tavsiyesine göre antibiyotik almış olmalarıdır. Reçetesiz antibiyotik alan ve çocuğuna veren anne oranı tüm örneklemin %15,8'i olarak belirlenmiştir. Bu oran yüksek olmamakla birlikte antibiyotiklerin denetimsiz ve uygunsuz kullanılabilirdiğini vurgulayan bir sonuç olarak önem taşımaktadır. Kontrolsüz, sık antibiyotik kullanımı bağırsak florasının bozulmasına yol açar. Bunun için antibiyotiğin enfeksiyon etkenine, çocuğun yaşına göre seçilmesi gerekir. Antibiyotik kullanımından 48-72 saat sonra bir düzelme olmazsa tedavinin yeniden planlanması gerekir [10 ve 12]. Reçetesiz ve artmış antibiyotik bu nedenlerden dolayı kullanılmamalıdır. İlacın miktarının doğruluğu, ilaçtan istenen etkinin elde edilmesi için önemli bir koşuldur. Antibiyotiğin uygun sıklıkta kullanımı doğru zaman ilkesine bağlıdır. İlacın etkili olabilmesi için antibiyotiklerin belli aralarla verilmesi önem arz etmektedir. Antibiyotik kullanımında uygun doz ve sıklık, doktor önerisi ile belirlenmelidir. Antibiyotiğin kullanılış saatleri açlık/tokluk ilkesine uygun şekilde ayarlanmalıdır. Antibiyotikler, emilim açısından yemeklerden uzak saatlerde verilmelidir [10]. Yapılan araştırmada çevrelerinde, çocuklarda antibiyotik kullanımı konusunda yanlış bilinen hususların varlığını gözlemleyen annelerin oranı %24,6'dır. Çoğunluğun bu hususlardan haberdar olmamasının nedeni; annelerin konuyu önemsemediklerini düşündürebileceği gibi bilgi eksikliğinden de kaynaklanabilir. Çalışma grubundaki annelerin %73,7'sinin ilaçların son kullanım tarihine dikkat ettikleri ve %71,9'unun antibiyotiği çocuğuna vermeden önce prospektüsünü incelediği belirlenmiştir. Annelerin %98,3'ünün okuryazar olması ile bulunan sonuç uyumlu görülmektedir. Araştırmada annelerin %63,2'si antibiyotiğin çocuğa doktor tarafından hiçbir test yapılmadan, muayene sonrası verildiğini belirtmiştir. Çoğu reçetenin antibiyotik içermesinin ülke ekonomisine zarar verebileceği düşünülmektedir. 0-6 yaş grubu çocukları olan annelerin antibiyotik kullanımı konusundaki bilgi, tutum ve davranışlarını saptamak amacı ile yapılan bu araştırmadan elde edilen sonuçlara dayanılarak, aşağıda yer alan çalışmalar önerilebilir.

Araştırmanın yapıldığı yörede annelerin eğitim düzeyinin yüksek oluşu, önerilen antibiyotiği zamanında satın alma, uygun miktarda ve zamanında verme, açlık-tokluk ilişkisine dikkat etme gibi ilkelere annelerin uyma oranının yüksekliği ve bilinçli antibiyotik kullanımı hakkındaki bilgi düzeyinin düşük olması ve sonuçları dikkate alındığında annelere bu konuda eğitim gereksinimlerine uygun, bağlı buldukları Aile Sağlığı Merkezlerince bireysel ya da grup eğitimleri yapılması önerilebilir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER (CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS)

Yukarıda söz edilen sonuçlara dayalı olarak, annelere antibiyotiğin özellikleri ve kullanımını sonucu çocuklarda neden olabileceği etkileri konusunda duyarlı hale getirilmesi yararlı olacaktır. Bu amaçla bu tür araştırma sonuçlarının Aile Sağlığı Merkezinde görevli sağlık personeline ulaştırılması, yapılacak eğitimin öneminin vurgulanması açısından önerilebilir. Doktor hemşire ve ebelere antibiyotik kullanımı konusunda ebeveyn eğitimi sorumluluğunun vurgulanması ve bu konuda hassasiyet gösterilmesi ve antibiyotik kullanımında en fazla aksatılan ilkelerin nedenlerini inceleyen çalışmalar önerilebilir.

NOTICE (NOT)

Bu çalışma, Kars Kafkas Üniversitesi'nde 2010 yılında Neslihan Özdemir'in "Antibiyotik Kullanımı Konusunda 0-6 Yaş Grubu Çocukları Olan Annelerin Bilgi Tutum ve Davranışları: Erzurum İli Pasinler İlçesi Araştırma Örneği" başlıklı tezinden oluşturulmuştur.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. Kayaalp, S.O., (1991). Rasyonel Tedavi Yönünden Tıbbi Farmakoloji. Ankara: Feryal Matbaacılık Sanayi.
2. Çetinkaya, Ş.Y., Ünal, S. ve Arman, D., (2005). Antimikrobiyal Direnç ve Akılcı Antibiyotik Kullanımı. J. Int Med. Sci., Volume: 1, pp:27-31.
3. Çalangu, S., (1992). Neden Yeni Antibiyotiklere Gereksinim var? ANKEM Dergisi, Volume: 6, Number:2, pp: 261-65.
4. Mathew, B.W., Ginette, A.P., et al., (1979). Clinical Pharmacology and Therapeutic in Nursing. Mc Graw - Hill Book Company.
5. Cesur, S., (1988). "İlaç Uygulamalarında Hemşirelerin Hata Olarak Görmedikleri Durumların Saptanmasına Yönelik Bir Çalışma" Türk Hemşireler Dergisi, Volume: 38, Number:1.
6. Goth, A., (1976). Tıbbi Farmakoloji Prensipler ve Kavramlar (Çev. Ed., Kaymakçalan Şükrü, Kayaalp S. Oğuz Bs.). Ankara, Ankara Basımevi.
7. Cunningham, D., (1983). Unprescribed Use of Antibiotics in Common Childhood Infections. The Journal of Pediatrics. Volume: 103, Number: 5.
8. Çavdaroğlu, D., (1990). Antibiyotik Önerilen 0-6 Yaşlar Arasındaki Çocuklarda Annelerinin İlaç Kullanım İlkelerine Uyuma Durumları, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Bilim Uzmanlığı Tezi, Ankara.
9. Lacey, R.W., (1985). Education of Microorganism and Antibiotic Resistance. Türkiye Sağlık ve Tedavi Vakfı, Yeni Tıp Dergisi, Dış Yayınlardan Seçmeler, Volume:2, Number: 3.
10. Çalangu, S., (1988). Antibiyotik Kullanma Sanatı. Bilim Tıp Dergisi, Volume: 1.
11. Usal, N., (1981). Görüşme Tekniği ile ilgili Genel Prensipler. Ankara Eczacı Odası Bülteni, Volume:3.
12. Kantemir, İ., (1970). Farmakoloji Dersleri, Ankara Baylan Basım ve Cilt evi.